

Huvudman

Göteborgs kommun
grundskola@grundskola.goteborg.se

Ärendet

Tillsyn av Gårdstensskolan 4-9 i Göteborgs kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast **den 20 december 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd, trygghet och studiero samt utredning av elevers frånvaro. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Göteborgs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Göteborgs kommun ska vidta följande åtgärder

Utredning av särskilt stöd

1. Se till att rektorn startar en utredning för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommit före 4 maj 2023 men som ännu inte utretts. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Rektorn ska dokumentera vilket datum en utredning har startats för respektive

elev. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).

2. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som framöver inkommer till rektorn eller den som rektorn har delegerat det till, ska rektorn se till att starta en utredning. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden 4 maj 2023 till 6 december 2023 samt vilket datum utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att rektorn, eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till, efter varje utredning om särskilt stöd fattar beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska, för varje utredning enligt åtgärd 1 och 2 ovan som avslutas före 6 december 2023, dokumentera vilket beslut som fattades. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av åtgärder och innefatta en lista med vilka beslut som ovan angivna utredningar resulterat i (3 kap. 9 § skollagen).
4. Se till att det av åtgärdsprogrammen framgår det faktiska behov av särskilt stöd som utredningen har visat att respektive elev har behov av och de åtgärder som enligt utredningen behövs för att tillgodose detta behov (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).
5. Se till att eleverna ges det särskilda stöd som framgår av deras beslutade åtgärdsprogram (3 kap. 9-10 §§ skollagen).

Arbete för trygghet och studiero

1. Se till att rektor tillsammans med skolans personal vid minst ett tillfälle under perioden 4 maj 2023 till 6 december 2023 gemensamt diskuterar skolans ordningsregler och regler för hantering av mobiltelefoner. I samband med detta ska rektor informera personalen om vikten av att det, i syfte att skapa trygghet och studiero, finns en samsyn och ett gemensamt förhållningssätt till skolans ordningsregler och regler för hantering av mobiltelefoner (5 kap. 3 och 4 a §§ skollagen).
2. Se till att ordningsreglerna följs upp och vid behov omarbetas, under medverkan av eleverna. Ordningsreglerna och en beskrivning av hur eleverna har medverkat ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap.5 § skollagen).
3. Se till att alla lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Huvudmannen ska dokumentera

skriftligt hur många anmälningar som kommit in från 4 maj 2023 till 6 december 2023. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (6 kap. 5 och 10 §§ skollagen).

4. Se till att eleverna medverkar i upprättandet/revideringen av skolans plan mot kränkande behandling (6 kap. 6-8 §§ skollagen och 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.).

Utredning av elevers frånvaro

1. Se till att, beträffande de elever som bedömts ha upprepad eller längre frånvaro, genomföra en utredning för att klargöra orsakerna till frånvaron. Utredningarna ska resultera i att de åtgärder som krävs för att komma till rätta med respektive elevs frånvaro beslutas och sätts in. Utredningarna ska genomföras oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig och ske i samråd med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera vilka elever som under perioden 4 maj 2023 till 6 december 2023 bedömts ha upprepad eller längre frånvaro och vilket datum en utredning om orsakerna till frånvaron har inlett för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser lärares behörighet och studiehandledning på modersmål.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet SI 2023:2250 i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys vårterminen 2023 inlett en tillsyn av Gårdstensskolan 4-9 i Göteborgs kommun. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om skolans verksamhet följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, trygghet och studiero, utredning av elevers frånvaro, lärares behörighet samt studiehandledning på modersmålet.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsbesök den 23-24 februari och 2 mars 2023.

Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat betygskataloger, plan mot kränkande behandling och ordningsregler. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Utredning av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med personal och skolledning berättar de att skolans elever har stora stödbehov. Att det är så indikerar även kunskapsresultaten. Av Skolverkets statistik framgår att cirka 85 procent av eleverna i årskurs 6 fick betyget F i ett eller flera ämnen under vårterminen 2022 och att 65 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 inte blev behöriga till gymnasiet. Skolinspektionen har även tagit del av skolans egen betygsstatistik för vårterminen 2022, av vilken det framgår att cirka 40 procent av eleverna i årskurserna 6-9 fick betyget F i minst hälften av sina ämnen.

Lärarna uppger att de genomför extra anpassningar, följer upp och ändrar lite på dem, men att anpassningarna ändå inte hjälper eleverna att nå målen. De extra anpassningarna används mest för att "släcka bränder" och många elever behöver mycket mer stöd än de kan få med dessa anpassningar, menar lärarna. Av skolans dokumentation samt i intervjuer med lärare, elevhälsa och skolledning framgår att skolan har en rutin för att lärare ska anmäla till elevhälsan i de fall extra anpassningar inte haft avsedd effekt och elevernas behov av särskilt stöd behöver utredas. Lärarna uppger att de följer denna rutin och, efter att ha gett extra anpassningar under flera terminer utan att det fått avsedd effekt, anmäler till elevhälsan att elevernas behov av särskilt stöd behöver utredas. I många fall har det dock blivit så att elevernas stödbehov därefter inte utreds, menar lärarna. Antingen händer det ingenting med ärendet eller så blir det en fortsatt diskussion mellan elevhälsan och lärarna kring om ytterligare extra anpassningar kan genomföras, uppger lärarna. I likhet med lärarna uppger skolledningen att det finns anmälningar som inte lett till beslut om utredning och säger att orsaken nog kan vara att man ibland behöver prova mer intensifierade anpassningar innan en utredning om särskilt stöd påbörjas och att det därför blir en fortsatt diskussion mellan elevhälsan och lärarna rörande detta. I intervju med elevhälsan berättar de att det är väldigt många elever som stödbehoven borde utredas för men att detta i många fall inte gjorts. Enligt

elevhälsan och skolledningen är orsaken till detta att det saknats personal i elevhälsan med specialpedagogisk kompetens under lång tid.

Att elevers behov av särskilt stöd inte utreds i tillräcklig omfattning bekräftas av skolledningen under intervju. I inkommen dokumentation inför tillsynen har rektorn angett att det är totalt 22 elever på skolan som får särskilt stöd. Under intervju berättar dock skolledningen att skolan har en mycket större mängd än så med elevärenden som anmälts till elevhälsan för utredning av särskilt stöd men som inte resulterat i att någon utredning av stödbehov och beslut om särskilt stöd fattats. Det gäller till viss del mellanstadiet, men framförallt högstadiet, berättar skolledningen. Orsaken är att högstadiet, med undantag för några kortare perioder då en extern specialpedagog anlitas, helt saknat tillgång till specialpedagog under mer än två års tid.

En dryg månad innan Skolinspektionens besök vid skolan har dock en specialpedagog anställts på 80 procent för att arbeta gentemot högstadiet. När Skolinspektionen intervjuar henne berättar hon att hon sammanställt hur många anmälningar som kommit in till elevhälsan rörande elever på högstadiet där ingen utredning påbörjats. I nuläget rör det sig om anmälningar för drygt 60 elever, uppger hon. Det handlar om elever vars behov av särskilt stöd behöver utredas för att de ska nå målen för utbildningen, men i många fall är det också elever som har stor frånvaro och som därmed även behöver en frånvaroutredning, berättar hon.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd. I tillsynen har det framkommit att en mycket stor andel av eleverna vid skolan inte når betygskriterierna för godkända betyg i flera ämnen. Det har också framkommit att extra anpassningar har getts åt elever utan avsedd effekt och att lärarna därefter anmält till rektorn/elevhälsan att elevernas behov av särskilt stöd behöver utredas. Trots detta har behov av särskilt stöd inte utretts för ett stort antal av dessa elever. Det åligger rektorn att se till att sådana utredningar görs. Det är dock huvudmannen som har det yttersta ansvaret att se till att rektor, elevhälsa och lärare ges förutsättningar att vidta de åtgärder som krävs för att elevers stödbehov ska kunna utredas och för att eleverna i förlängningen ska kunna få det särskilda stöd som utredningen kan komma att visa att de är i behov av. Att elevers behov av särskilt stöd inte utreds efter att deras behov av utredning har anmälts till elevhälsan utgör en brist i förhållande till vad som anges i skollagen. Den omständigheten att det framkommit att orsaken till att utredningar av särskilt stöd inte genomförts är att det har saknats tillgång till specialpedagog för eleverna i högstadiet under en längre period föranleder ingen annan bedömning.

Förebyggande arbete för trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Situationen rörande tryggheten och studieron

Under intervjuer med lärare och elevhälsan beskriver flera av dem att det vid upprepade tillfällen förekommer att elever utsätter andra elever, såväl som personal, för kränkande behandling och våld. Samtidigt säger flera lärare att de tror att elever överlag upplever att det är en trygg miljö på skolan och elever som blivit intervjuade ger också uttryck för detta. Dock berättar både lärare och elever att det förekommer slagsmål, och att det bland annat handlat om elever från högstadiet som gett sig på elever på mellanstadiet. Lärarna berättar också att ett hårt språkbruk är vanligt förekommande mellan eleverna och att elever blir utsatta för kränkande behandling är något som återkommande sker. Det kan vara en jargong med skojbråk som sedan utvecklas till ett allvarligt bråk, berättar lärarna och elevhälsan.

I intervjuer med lärare, elever, elevhälsa och skolledning beskriver de att studieron varierar mellan skolans klasser. I några av dem är det omfattande problem med studiero, i andra är det problem ibland medan det i vissa klasser nästan alltid är god studiero. Skolinspektionen har besökt lektioner i olika ämnen och årskurser och den bild som framkommer av studieron under dessa lektioner ligger i linje med de intervjuades beskrivningar. På en del av lektionerna var det lugnt och eleverna föreföll fokuserade på skolarbetet, på andra lektioner pratade elever vid upprepade tillfällen rakt ut om annat än skolarbete. Det förekom också att elever använde mobiltelefoner med högt ljud till annat än skolarbete, vilket uppenbarligen störde dem själva samt övriga elever i klassrummet.

Skolans arbete för att skapa trygghet och studiero samt motverka kränkande behandling

Skolan har en aktuell plan mot kränkande behandling som Skolinspektionen tagit del av inför tillsynen. Elever har i intervju uppgett att de inte känner till att skolan har någon plan mot kränkande behandling och att de inte heller deltagit i arbetet med att ta fram en sådan plan. Elever i vissa årskurser har visserligen uppgett att de har fått svara på enkätfrågor kring trygghet och studiero, men elever i andra årskurser har uppgett att de inte har fått svara på någon sådan enkät. De intervjuade eleverna uppger dock samstämmigt att de inte har varit delaktiga i att diskutera resultatet av en kartläggning eller vilka åtgärder som mot bakgrund av kartläggningens resultat kan genomföras för att skapa en tryggare miljö på skolan och bättre studiero.

Bland de intervjuade lärarna förs en åsikt fram av flera att det inte bedrivs ett samlat förebyggande arbete för att skapa trygghet och motverka att elever blir utsatta för kränkande behandling. De berättar att ett arbete som bygger på att skolan gör en kartläggning av behoven av skolövergripande åtgärder, därefter tar fram åtgärder och senare följer upp om åtgärderna genomförts och fått avsedd effekt, inte gjorts på skolan. I likhet med lärarna uppger rektorn under intervju att det fram till och med förra läsåret inte funnits sådan systematik i det förebyggande arbetet. Från och med detta läsåret har skolledningen dock planerat för att få ett sådant arbete på plats. Skolledningen uppger att det i slutet av förra läsåret gjorts en skolövergripande kartläggning av elevernas trygghet och vilka riskområden som finns på skolan. Utifrån den kartläggningen har skolan nu tagit fram förebyggande och åtgärdande insatser som, när de genomförts, ska bidra till en trygg miljö för eleverna, uppger rektorn.

Skolan har en rutin för hur anmälningar ska göras då personal ser att elever blir utsatta för något som kan befaras vara kränkande behandling. I skriftligt svar till Skolinspektionen inför tillsynen har rektorn uppgett att det under år 2022 gjorts 124 sådana anmälningar. Lärarna uppger i intervju att de förvisso försöker följa rutinerna och anmäla kränkningar men några lärare säger samtidigt att de måste göra någon form av sållning för att hinna med sina övriga arbetsuppgifter. Därmed är det framförallt de grova och återkommande kränkningarna som rapporteras, menar några lärare. Elevhälsan berättar under intervju att de upplever att den rutin för att anmäla kränkningsärenden som skolan har inte "sitter" hos alla och att det därför inte anmäls så många ärenden som det borde. I intervjuer med lärare och elevhälsan framkommer vidare att de vuxna på skolan inte heller haft några gemensamma diskussioner om vad kränkande behandling skulle kunna vara i olika situationer eller för elever i olika åldrar för att kunna få en samsyn kring vad som ska anmälas.

Det framkommer i tillsynen att skolan har ordningsregler för mellan- respektive högstadiet. I intervjuer med elever och lärare uppger de att lärarna åtminstone vid läsårets början förmedlat till eleverna vilka ordningsregler som ska gälla på skolan. Eleverna är emellertid tydliga med att de inte varit delaktiga i någon uppföljning eller eventuell revidering av reglerna.

Skolan har även regler för användning av mobiltelefoner, vilka Skolinspektionen tagit del av. I dessa står det att lärarna på mellanstadiet ska samla in mobiltelefonerna från eleverna när skoldagen börjar och att eleverna får tillbaka telefonerna vid skoldagens slut. För högstadiet gäller att mobiltelefonerna ska samlas in när eleverna går in i klassrummet och att eleverna ska återfå telefonerna efter varje lektions slut. På de flesta av de lektioner Skolinspektionen besökte samlade lärarna in mobiltelefonerna vid lektionens början om inte eleverna redan lämnat in dem på morgonen. På några av lektionerna samlade dock lärarna inte in mobiltelefonerna. Studieron kunde upprätthållas ändå på någon lektion, medan mobiltelefonerna på en annan lektion hade en negativ effekt på studieron och förutsättningarna för eleverna att fokusera på skolarbetet. På denna lektion använde flera elever telefonen till att spela på och titta på andra saker än skolarbete, hade på ljud som var uppenbart störande samt fortsatte med detta trots lärarens tillsägelser. I intervjuer med elever på högstadiet berättar de att huruvida man får använda mobiltelefonen på lektionen eller inte beror på vilken lärare man har. Ibland kan man få tillåtelse av läraren att använda mobilen för att lyssna på musik, medan elever ibland använder telefonen även om de inte får. Elevhälsan uppger att frågan om vilka regler som ska gälla för användning av mobiltelefoner på lektionerna har lyfts för diskussion i arbetslagen på högstadiet men att det inte råder någon samsyn kring vad som ska gälla.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § första och andra stycket skollagen). Av förarbeten framgår att ett förebyggande arbete bland annat kan innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen. Genom ett väl utvecklat arbete med ordningsregler där elever och skolans personal samverkar kan en samsyn nås om gemensamma förhållningssätt, vilket även är kopplat till de normer och värden som ska präglade skolmiljön. På så sätt kan arbetet med ordningsreglerna även bidra till det övergripande värdegrundsarbetet. Elevernas förståelse för vilka förväntningar som finns på dem kan öka och riskerna för att ordningsreglerna inte följs minska när arbetet med att ta fram ordningsreglerna ingår som en del i det förebyggande arbetet på skolan. Genom arbetet med ordningsreglerna kan dessutom en skolgemensam hållning kring exempelvis hur man ska agera när värdegrunden eller ordningsreglerna bryts utvecklas vilket kan bidra till att personalen blir trygg i sina befogenheter att agera. Förankrade ordningsregler kan även ge stöd i arbetet mot kränkande behandling (prop. 2021/22:160 s. 91 och 229).

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som 1. sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller 2. utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket (5 kap. 4 a § skollagen).

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § första stycket skollagen).

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen). Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad (2 § Förordning (2016:1011) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

Skolinspektionens bedömning

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns problem med tryggheten och studieron för eleverna på Gårdstensskolan. Det finns förvisso klasser som nästan alltid har studiero och flera elever och lärare bedömer att det överlag är en trygg miljö för eleverna. Men det har också framkommit i utredningen att det i andra klasser är vanligt förekommande med dålig studiero och att det vid återkommande tillfällen har skett att elever utsätter andra elever eller personal för våld och kränkande behandling.

Skolan bedriver i vissa delar ett förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa förutsättningar för en trygg miljö och en god studiero, men det finns brister i andra delar av detta arbete. Det finns ordningsregler på skolan men det saknas ett gemensamt förhållningssätt bland personal kring hur de ska tillämpas. I utredningen har det exempelvis framkommit att mobiltelefoner inte alltid samlas in under lektioner, trots att de ska göras det enligt skolans ordningsregler. På vissa lektioner används de för annat än skolarbete, vilket ibland leder till att studieron brister för eleverna. Såvitt framkommit i utredningen följer skolan inte heller författningarnas

krav om att eleverna ska medverka vid utarbetande, uppföljning och eventuell revidering av ordningsreglerna. Att eleverna inte medverkar i detta arbete kan ha en negativ inverkan på deras vilja att följa reglerna, vilket i sin tur kan få konsekvenser för ordningen och den upplevda tryggheten och studieron på skolan.

När det gäller insatser för att motverka kränkande behandling framgår det av utredningen att lärarna anmäler många kränkningar till rektorn och huvudmannen. Samtidigt har lärare uppgett att det är flera fall där de sett att elever blir utsatta för något, som vid en utredning kan komma att bedömas som kränkande behandling, men då de inte gjort någon anmälan. Att inte samtliga fall där en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäls innebär att huvudmannen inte uppfyller författningarnas krav avseende åtgärder mot kränkande behandling. Det ger också de ansvariga på skolan sämre förutsättningar att åtgärda de faktiska situationer där elever blivit utsatta för eventuell kränkande behandling. Det skapar även sämre förutsättningar att bedriva ett förebyggande arbete för en trygg miljö då skolan saknar ett komplett underlag över omfattningen och karaktären på samtliga fall av situationer där elever blivit utsatta för kränkande behandling.

Utredning av elevers frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Som en del av Skolinspektionens tillsyn av Gårdstensskolan har rektorn fått svara på skriftliga frågor om verksamheten samt ge in dokumentation rörande elevers frånvaro. Där har rektorn beskrivit skolans frånvarosystem och uppgett att skolan med hjälp av detta system varje månad noterar alla elever som har mer än tio procent frånvaro. Om frånvaron överstiger tio procent ska lärarna sätta in åtgärder och följa upp frånvaron genom att göra en "handlingsplan för frånvaroutredning". Det har gjorts fem sådana handlingsplaner för mellanstadiet och tre för högstadiet under de senaste 12 månaderna, uppger rektorn. Lärarna ska sedan utvärdera åtgärderna från handlingsplanen, och om det framkommer att de inte får avsedd effekt ska en mer fördjupad utredning genomföras. Denna utredning, som elevhälsan medverkar i, benämns "elevhälsans utredning om frånvaro". Totalt har det gjorts fyra sådana utredningar under de senaste tolv månaderna, uppger rektorn, och samtliga har rört elever på högstadiet.

Under intervju har rektorn uppgett att det finns behov av att genomföra många fler frånvaroutredningar för eleverna än de nämnda fyra som elevhälsan varit involverade i. Den begränsade tillgången till elevhälsa, i förhållande till de stora behoven som finns på skolan, har dock inte möjliggjort att genomföra dessa utredningar. Så det är samma "utredningsskuld" det handlar om här som när det gäller utredning av särskilt stöd, menar rektorn. Även specialpedagogen uppger att det finns behov av att utreda frånvaron för många elever och nämner att det för de drygt 60 elever vars behov av särskilt stöd ska utredas i många fall sannolikt även rör sig om behov av frånvaroutredning.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (7 kap. 19 a § skollagen). Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet med att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta för att fånga upp elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och gå miste om den utbildning som de har rätt till. Vidare framgår att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmyнна i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras (prop. 2017/18:182 s. 56, 60 och 62).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers frånvaro. Tillsynen visar att skolan har ett system för att dokumentera och följa upp frånvaron och med hjälp av elevhälsan har skolan i ett fåtal fall genomfört mer omfattande utredningar av elevers frånvaro. Samtidigt finns det många elever som skolan identifierat har upprepad eller längre frånvaro, och vars frånvaro skulle behöva utredas, men där skolan inte gjort några sådana utredningar för. Rektorn behöver således vidta åtgärder så att dessa elevers frånvaro utreds och att utredningarna görs i samråd med elevhälsan. Ytterst ansvarig för att så sker är huvudmannen och således behöver Göteborgs kommun se till att rektorn och elevhälsa ges tillräckliga förutsättningar för att kunna genomföra nämnda insatser.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Göteborgs kommuns verksamhet vid Gårdstensskolan 4-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet med särskilt stöd, trygghet och studiero samt utredning av elevers frånvaro. Det finns därför skäl att förelägga Göteborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Lärares behörighet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Inför tillsyn av skolan har Skolinspektionen fått in information från huvudmannen och rektorn angående vilka lärare som undervisar i skolans olika ämnen och årskurser samt vad respektive lärare har för utbildning. Därefter har Skolinspektionen ställt kompletterande intervjufrågor till rektorn rörande dessa delar.

Rättslig reglering

Enligt skollagen får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen). Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska 1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och 2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande (2 kap. 18 § skollagen). Av skollagen framgår att endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, bland annat om han eller hon ska undervisa i modersmål (2 kap. 20 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I skriftligt svar till Skolinspektionen inför tillsynen har rektorn uppgett att elever vid skolan ges studiehandledning på 15 olika språk och att de elever som är i behov av sådant stöd också får det. När Skolinspektionen besöker skolan och intervjuar rektorn och lärarna bekräftar de att så är fallet.

Rättslig reglering

I 5 kap. 4 § skolförordningen anges att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. I 3 kap. 12 § skollagen anges att en nyanländ elev, som tagits emot i högstadiet i grundskolan och vars kunskaper har bedömts ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövligt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av beslutsfattaren Ingrid Hesslén Brunius.

Utredaren Daniel Talje har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Tove Andersson medverkat.